

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

11. září 2007*

Ve věci C-287/05,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Centrale Raad van Beroep (Nizozemsko) ze dne 15. července 2005, došlým Soudnímu dvoru dne 18. července 2005, v řízení

D. P. W. Hendrix

proti

Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts, P. Kūris a E. Juhász, předsedové senátů, G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus a J.-C. Bonichot (zpravodaj), soudci,

* Jednací jazyk: nizozemština.

generální advokátka: J. Kokott,
vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 14. listopadu 2006,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za D. P. W. Hendrixe M. J. Klinkertem, advocaat,

- za Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen F. W. M. Keunenem, Senior jurist,

- za nizozemskou vládu H. G. Sevenster a M. de Gravem, jako zmocněnci,

- za vládu Spojeného království C. White a Z. Bryanston-Crossem, jako zmocněnci, ve spolupráci s D. Andersonem, QC,

- za Komisi Evropských společenství D. Martinem a P. van Nuffelem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 29. března 2007,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 4 odst. 2a nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996 (Úř. věst. 1997, L 28, s. 1; Zvl. vyd. 05/01, s. 35, a 05/03, s. 3), ve znění nařízení Rady (ES) č. 1223/98 ze dne 4. června 1998 (Úř. věst. L 168, s. 1; Zvl. vyd. 05/03, s. 292, dále jen „nařízení č. 1408/71“), jakož i dosahu článků 12 ES, 18 ES a 39 ES a čl. 7 odst. 1 nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství (Úř. věst. L 257, s. 2; Zvl. vyd. 05/01, s. 15).

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi D. P. W. Hendrixem a Raad van Bestuur van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (správní rada Úřadu pro správu pojištění zaměstnanců, dále jen „UWV“). Navrhovatel v původním řízení napadá rozhodnutí UWV, kterým se zamítá poskytnutí dávky podle zákona o dávkách při nezpůsobilosti k práci pro mladé zdravotně postižené (Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten), ze dne 24. dubna 1997 (Stb. 1997, č. 177, dále jen „Wajong“) z důvodu, že navrhovatel nemá bydliště v Nizozemsku.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

- 3 Článek 2 nařízení 1408/71 vymezuje okruh osob, na které se toto nařízení vztahuje, a ve svém odstavci 1 stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na zaměstnané osoby nebo osoby samostatně výdělečně činné, které podléhají nebo podléhaly právním předpisům jednoho nebo více členských států a které jsou státními příslušníky jednoho z členských států nebo které jsou osobami bez státní příslušnosti nebo uprchlíky s bydlištěm na území jednoho z členských států, jakož i na jejich rodinné příslušníky nebo pozůstalé po nich.“

- 4 Podle článku 4 nařízení č. 1408/71, nazvaného „Věcná působnost“:

„1. Toto nařízení se vztahuje na všechny právní předpisy týkající se těchto odvětví sociálního zabezpečení:

a) dávky v nemoci a mateřství;

b) dávky v invaliditě, včetně těch, jež jsou určeny k udržení nebo zlepšení výdělečné schopnosti.

[...]

2a. Toto nařízení se vztahuje také na zvláštní nepřispěvkové dávky stanovené v rámci jiných právních předpisů nebo jiného systému, než které jsou uvedeny v odstavci 1 nebo vyloučeny na základě odstavce 4, pokud jsou tyto dávky určeny:

- a) buď k zajištění pomocného, doplňkového nebo vedlejšího krytí případů odpovídajících odvětvím sociálního zabezpečení uvedeným v odst. 1 písm. a) až h), nebo

- b) výhradně k zajištění zvláštní ochrany pro zdravotně postižené.

[...]

4. Toto nařízení se nevztahuje na sociální pomoc [...]"

- 5 Pokud jde o zvláštní nepřispěvkové dávky podle čl. 4 odst. 2a nařízení č. 1408/71, čl. 10a odst. 1 tohoto nařízení stanoví:

„Aniž je dotčen článek 10 a hlava III, jsou osobám, na které se vztahuje toto nařízení, přiznány zvláštní nepřispěvkové peněžité dávky uvedené v čl. 4 odst. 2a výhradně na území členského státu, ve kterém mají bydliště, v souladu s právními předpisy tohoto státu za předpokladu, že jsou tyto dávky uvedeny v příloze IIa. Dávky poskytuje instituce místa bydliště na vlastní náklady.“

- 6 V příloze IIa pod písm. J nařízení č. 1408/71 jsou dávky přiznávány na základě Wajong kvalifikovány jako zvláštní nepríspevkové dávky.
- 7 Článek 7 nařízení č. 1612/68, kterým se provádí ustanovení Smlouvy o ES o volném pohybu pracovníků, stanoví:

„1. S pracovníkem, který je státním příslušníkem členského státu, nesmí být na území jiného členského státu z důvodu jeho státní příslušnosti zacházeno jinak než s tuzemskými pracovníky, jde-li o podmínky zaměstnávání a pracovní podmínky, zejména z oblasti odměňování, propouštění a návratu k povolání nebo opětovného zaměstnání, pokud se stal nezaměstnaným.

2. Požívá stejné sociální a daňové výhody jako tuzemští pracovníci.

[...]“

Vnitrostátní právní úprava

- 8 Zákonem o pojištění pro případ pracovní neschopnosti (Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, Stb. 1966, č. 84, dále jen „WAO“) ze dne 18. února 1966 jsou zaměstnanci pojištěni proti nebezpečí ztráty výdělku v důsledku pracovní neschopnosti. Toto pojištění je financováno z příspěvků placených zaměstnavateli z výdělků vyplácených jejich zaměstnancům. K tomu, aby bylo možné získat dávku na základě WAO, je nutné být pojištěn v okamžiku vzniku pracovní neschopnosti.

- 9 Do 1. ledna 1998 zákon o obecném pojištění pro případ pracovní neschopnosti (Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, Stb. 1975, č. 674, dále jen „AAW“) ze dne 11. prosince 1975 předepisoval obecné povinné pojištění proti finančním následkům dlouhodobé pracovní neschopnosti vztahující se na veškeré obyvatelstvo.
- 10 AAW byl nahrazen jednak zákonem o pojištění osob samostatně výdělečně činných pro případ pracovní neschopnosti (Wet arbeidsongeschiktheids-verzekering zelfstandigen, Stb. 1997, č. 176) ze dne 24. dubna 1997, pokud jde o samostatně výdělečně činné osoby, a jednak Wajong, jehož cílem je ochrana mladých zdravotně postižených osob proti finančním následkům dlouhodobé pracovní neschopnosti.
- 11 Wajong stanoví vyplácení minimální dávky mladým osobám, které jsou již před vstupem na pracovní trh v plné nebo částečné dlouhodobé pracovní neschopnosti. Za mladé zdravotně postižené osoby se považují osoby s bydlištěm v Nizozemsku, které byly v pracovní neschopnosti již v okamžiku dosažení sedmnáctého roku života nebo u nichž nastala pracovní neschopnost později a které studovaly alespoň šest měsíců během roku bezprostředně předcházejícího dni, kdy se projevila uvedená pracovní neschopnosti. Dávku nelze pobírat před dovršením osmnáctého roku života.
- 12 Výše dávky poskytované na základě Wajong se odvíjí od stupně pracovní neschopnosti – dolní hranice je stanovena na úrovni 25 % – a dosahuje 70 % zákonné minimální mzdy v případě úplné pracovní neschopnosti. Nárok na tuto dávku není vázán na placení pojistného nebo příspěvku ani na existenci vlastních zdrojů. Dávka může být nicméně snížena v případě, že příjemce má příjmy z pracovní činnosti, nebo v případě souběhu této dávky s ostatními dávkami pro případ pracovní neschopnosti.

- 13 Dávka upravená ve Wajong je vyplácena Arbeidsongeschiktheidsfonds jonggehandicapten (Fond mladých zdravotně postižených osob v pracovní neschopnosti) a je financována ze státních prostředků [čl. 64 písm. a) Wajong].
- 14 Na rozdíl od AAW, jenž neobsahoval v tomto ohledu žádné omezení, nesmí být dávka poskytovaná na základě Wajong vyplácena, pokud příjemce nemá bydliště v Nizozemsku. Článek 17 odst. 1 Wajong totiž stanoví, že „nárok na dávku pro případ pracovní neschopnosti zaniká [...] prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, ve kterém si mladá zdravotně postižená osoba zřídila bydliště mimo území Nizozemska“.
- 15 Z tohoto pravidla je přípustná výjimka v případě, že by zánik nároku na dávku vedl k „nepřiměřené tvrdosti“ (článek 17, odst. 7 Wajong).
- 16 Rozhodnutím ze dne 29. dubna 2003 UWV upřesnila, že o „nepřiměřenou tvrdost“ se jedná, když se mladá zdravotně postižená osoba usadí mimo Nizozemsko z naléhavých důvodů a lze očekávat, že jí přerušení výplaty této dávky značnou měrou poškodí. Za naléhavé důvody se považují zejména léčba dosahující určité délky, přijetí zaměstnání nabízejícího určitou perspektivu reintegrace nebo potřeba následovat osoby, na kterých je mladá zdravotně postižená osoba závislá, když jsou tyto osoby nuceny opustit Nizozemsko.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 17 D. P. W. Hendrix se narodil dne 26. září 1975 a je nizozemským státním příslušníkem. Trpí lehkým mentálním postižením. Dne 26. září 1993 mu byla

přiznána dávka podle AAW, která se dne 1. ledna 1998 změnila na dávku podle Wajong. D. P. W. Hendrix je i nadále považován za práce neschopného na 80 až 100 %, neboť na trhu práce není dostatek pracovních míst, která z objektivního hlediska vyhovují jeho dovednostem a schopnostem.

- 18 D. P. W. Hendrix zastával od 1. února 1994 pracovní místo vhodné pro zdravotně postižené ve mzdovém oddělení Formido Bouwmarkt v Maastrichtu (Nizozemsko). Za tuto činnost dostával mzdu, ale i nadále pobíral dávku na základě Wajong sníženou s ohledem na jeho mzdu. Mimo Nizozemsko výdělečnou činnost nevykonával.
- 19 Dne 1. června 1999 se D. P. W. Hendrix odstěhoval do Belgie, přičemž nadále pracoval v Nizozemsku. Rozhodnutím ze dne 28. června 1999 UWV rozhodla o ukončení výplaty dávky na základě Wajong D. P. W. Hendrixovi s účinností od 1. července 1999, přičemž v jeho případě uplatnila čl. 17 odst. 1 začátek ustanovení a písm. c) tohoto zákona, který stanoví, že nárok na dávku zaniká prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, ve kterém si mladá zdravotně postižená osoba zřídila bydliště mimo území Nizozemska.
- 20 UWV dne 17. září 1999 rozhodla, že stížnost podaná D. P. W. Hendrixem proti rozhodnutí ze dne 28. června 1999 je neopodstatněná.
- 21 Rechtbank Amsterdam svým rozsudkem ze dne 16. března 2001 rozhodl, že opravný prostředek podaný D. P. W. Hendrixem proti rozhodnutí ze dne 17. září 1999 je neopodstatněný. D. P. W. Hendrix se proti tomuto rozsudku odvolal k Centrale Raad van Beroep.

22 Jelikož Centrale Raad van Beroep měla za to, že rozhodnutí sporu vyžaduje výklad práva Společenství, rozhodla se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být dávka vyplácená podle Wajong, uvedená v příloze IIa nařízení č. 1408/71, považována za zvláštní nepřispěvkovou dávku ve smyslu čl. 4 odst. 2a téhož nařízení, takže se na osobu, jakou je odvolatel v původním řízení, použije pouze koordinační pravidlo stanovené v článku 10a nařízení č. 1408/71? Je pro odpověď na tuto otázku relevantní, že příjemce původně pobíral dávku [podle] AAW pro mladé postižené osoby, která byla s účinností od 1. ledna 1998 ze zákona přeměněna na dávku podle Wajong?

- 2) Jestliže bude odpověď na první otázku kladná, může se pracovník dovolávat článku 39 ES, provedeného v článku 7 nařízení č. 1612/68, proti členskému státu, jehož je státním příslušníkem, jestliže pracoval výlučně v tomto členském státě, avšak bydliště má na území jiného členského státu?

- 3) Jestliže bude odpověď na první i druhou otázku kladná, je třeba chápat článek 39 ES, provedený čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, tak, že je s ním vždy v souladu právní úprava, podle které závisí přiznání nebo ponechání dávky na tom, zda má příjemce bydliště na území členského státu, o jehož právní úpravu se jedná, jestliže tato právní úprava stanoví zvláštní nepřispěvkovou dávku ve smyslu čl. 4 odst. 2a nařízení č. 1408/71 a je uvedena v příloze IIa tohoto nařízení?

- 4) Pro případ, že bude odpověď na první a druhou otázku kladná a na třetí otázku záporná, je třeba vykládat právo Společenství (včetně čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 a článku 39 ES, jakož i článků 12 ES a 18 ES) v tom smyslu, že povaha Wajong může být dostatečným důvodem k tomu, aby vůči občanu Unie, který vykonává práci na plný úvazek v Nizozemsku, a podléhá tak výlučně nizozemským právním předpisům, byla namítána podmínka bydliště?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- ²³ Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda dávka vyplácená na základě Wajong představuje zvláštní nepřispěvkovou dávku, na kterou se vztahují ustanovení čl. 4 odst. 2a a článku 10a nařízení č. 1408/71, z čehož by vyplývalo, že její vyplácení může být oprávněně vázáno na podmínku bydliště. Předkládající soud si rovněž klade otázku, zda je třeba zohlednit dřívější situaci navrhovatele v původním řízení.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

- ²⁴ Navrhovatel v původním řízení zaprvé tvrdí, že za zvláštní nepřispěvkové dávky mohou být považovány pouze dávky, na které se nevztahují právní předpisy uvedené v čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1408/71.

- 25 Zadruhé uplatňuje, že dávka přiznaná na základě potřeby je zvláštní dávkou. Argumentuje, že dávka stanovená ve Wajong má pokrývat snížení příjmů způsobené naplněním jednoho z rizik uvedených v čl. 4 odst. 1 nařízení č. 1408/71.
- 26 Navrhovatel v původním řízení dodává, že uvedená dávka nahradila jinou dávku vyplácenou na základě AAW, která byla přenositelná do zahraničí. Vyvozuje z toho, že se může dovolávat přechodných ustanovení upravených článkem 2 nařízení Rady (EHS) č. 1247/92 ze dne 30. dubna 1992, kterým se mění nařízení (EHS) č. 1408/71 (Úř. věst. L 136, s. 1; Zvl. vyd. 05/02, s. 41), a má tedy právo, aby dávka byla přenesena do zahraničí.
- 27 Odpůrkyně v původním řízení má za to, že dávka upravená Wajong je zvláštní dávkou, neboť nahrazuje nikoli ztrátu příjmu (v takovém případě by se jednalo o dávku sociálního zabezpečení), nýbrž předpokládanou ztrátu příjmů, protože mladé zdravotně postižené osoby nelze považovat za pracovníky.
- 28 Nizozemská vláda má za to, že uvedená dávka je náhradní dávkou, která je určena osobám, které nesplňují pojistné podmínky pro získání obvyklé dávky v invaliditě.
- 29 Komise Evropských společenství má za to, že dávka stanovená ve Wajong je dávkou smíšenou, která spadá jak do sociálního zabezpečení, tak do sociální pomoci.

- 30 Uvedená dávka tak podle ní představuje zvláštní dávku, protože, i když pokrývá tentýž případ, se týká osob, které vzhledem k tomu, že nemají pracovní historii, nikdy nebyly, a ostatně ani nikdy nemohly být, pojištěny na základě WAO nebo zákona o pojištění osob samostatně výdělečně činných pro případ pracovní neschopnosti ze dne 24. dubna 1997.
- 31 Odpůrkyně v původním řízení, nizozemská vláda a Komise mají konečně za to, že skutečnost, že D. P. W. Hendrix pobíral podobnou dávku na základě jiného předpisu před zavedením dávky podle Wajong, je irrelevantní.
- 32 Vláda Spojeného království tvrdí, že k tomu, aby dávka podle Wajong mohla být kvalifikována jako zvláštní nepříspěvková dávka, musí splňovat hmotněprávní podmínky, které z ní činí zároveň zvláštní dávku a dávku nepříspěvkovou, a přitom musí být uvedena v seznamu obsaženém v příloze IIa nařízení č. 1408/71.
- 33 Pokud jde o nepříspěvkovou povahu dávky, vláda Spojeného království zastává názor, že vzhledem k tomu, že je tato dávka financována z veřejných prostředků, má takovouto povahu.
- 34 Pokud jde o druhou část otázky, vláda Spojeného království má za to, že je bezvýznamné, že navrhovatel v původním řízení původně pobíral dávku, která je zároveň jiná i podobná, neboť tato situace nemění základ otázky položené předkládajícím soudem.

Odpověď Soudního dvora

— K první části otázky

- 35 V rozsudku ze dne 6. července 2006, *Kersbergen-Lap a Dams-Schipper* (C-154/05, Sb. rozh. s. I-6249), Soudní dvůr určil, že dávku poskytovanou na základě *Wajong* je třeba považovat za zvláštní nepřispěvkovou dávku ve smyslu čl. 4 odst. 2a nařízení č. 1408/71.

— K druhé části otázky

- 36 Ve výše uvedeném rozsudku *Kersbergen-Lap a Dams-Schipper* (bod 43) Soudní dvůr rozhodl, že osoba v takové situaci, v jaké se nachází navrhovatel v původním řízení, nemůže uplatňovat nárok na zachování výhod nabytých na základě AAW před přijetím *Wajong*. Právní následky (přenositelnost či nepřenositelnost dávky poskytované na základě *Wajong*) způsobené zřízením bydliště mimo Nizozemsko je tudíž třeba posuzovat ve světle předpisů použitelných v okamžiku tohoto nového řízení bydliště, a tedy ve světle nových předpisů.
- 37 Dále, pokud jde o argument navrhovatele v původním řízení, který se opírá o čl. 2 nařízení č. 1247/92, je třeba uvést, že i když se osoby, které před 1. červnem 1992, tj. dnem vstupu uvedeného nařízení v platnost, pobíraly dávku na základě AAW nebo splňovaly podmínky pro její přiznání, mohou podle uvedeného článku 2 i nadále dovolávat zásady zrušení ustanovení o bydlišti stanovené v článku 10 nařízení č. 1408/71, situace takových osob, které, stejně jako navrhovatel v původním řízení, splnily tyto podmínky až po výše uvedeném datu, se naopak řídí článkem 10a tohoto nařízení (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 11. června 1998, *Partridge*, C-297/96, *Recueil*, s. I-3467, bod 39).

- 38 Vzhledem k výše uvedenému je tedy namístě předkládajícímu soudu odpovědět, že taková dávka, jakou je dávka poskytovaná na základě Wajong, musí být považována za zvláštní nepríspevkovou dávku ve smyslu čl. 4 odst. 2a nařízení č. 1408/71, takže se na osoby, které jsou v situaci navrhovatele v původním řízení, použije pouze koordinační pravidlo stanovené v článku 10a tohoto nařízení a výplata této dávky může být oprávněně vyhrazena pouze osobám, které mají bydliště na území členského státu, jež uvedenou dávku poskytuje. Okolnost, že příjemce původně pobíral dávku pro mladé postižené osoby, která byla přenositelná do zahraničí, nemá vliv na použití uvedených ustanovení.

Ke druhé a třetí otázce

- 39 Podstatou druhé a třetí otázky předkládajícího soudu je, zda se navrhovatel v původním řízení může dovolávat článku 39 ES, jak jej provádí článek 7 nařízení č. 1612/68, a pokud ano, zda tyto předpisy v jeho případě brání tomu, aby byla výplata dávky poskytované na základě Wajong přerušena z důvodu, že navrhovatel opustil Nizozemsko.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

- 40 Navrhovatel v původním řízení má za to, že musí být považován za pracovníka, který využil svého práva volného pohybu ve smyslu práva Společenství. Opírá se zejména o rozsudek ve věci Terhoeve (rozsudek ze dne 26. ledna 1999, C-18/95, Recueil, s. I-345), kterým Soudní dvůr rozhodl, že na státního příslušníka Společenství, který využil svého práva na volný pohyb pracovníků a který vykonává profesní činnost v jiném členském státě, se použije nařízení č. 1612/68 nezávisle na jeho místě bydliště a jeho státní příslušnosti. Zdůrazňuje rovněž, že Soudní dvůr ve věci Meints

(rozsudek ze dne 27. listopadu 1997, C-57/96, Recueil, s. I-6689) rozhodl, že nařízení č. 1612/68 nepřipouští, aby přiznání sociální výhody bylo podmiňováno tím, že příjemce musí mít bydliště na území členského státu, který mu má dávku poskytnout.

- 41 Odpůrkyně v původním řízení uznává, že jednotlivec se může dovolávat článku 39 rovněž vůči členskému státu, jehož je státním příslušníkem, pokud využil svých práv volného pohybu (viz zejména výše uvedený rozsudek Terhoeve, body 27 a 28). Nicméně poukazuje na to, že využití těchto práv musí odpovídat přestěhování se do jiného členského státu s cílem vykonávat hospodářskou činnost nebo pokračovat v jejím výkonu nebo musí alespoň souviset s profesní činností, ať již se jedná o profesní činnost budoucí, či nikoli.
- 42 To však není případ D. P. W. Hendrixe. Jmenovaný sice opustil svůj stát původu, avšak pouze za účelem pobytu v jiném členském státě, a nikoli za účelem výkonu profesní činnosti. Vzhledem k tomu, že nikdy nepracoval mimo Nizozemsko, nikdy nevyužil svých práv volného pohybu. Podle odpůrkyně v původním řízení je třeba, aby Soudní dvůr u článku 39 ES uvažoval obdobně jako v případě svobody usazování v rozsudku ze dne 26. ledna 1993, Werner (C-112/91, Recueil, s. I-429). V tomto rozsudku dospěl k závěru, že samotný pobyt v jiném členském státě, aniž v něm dojde k usazení, není dostatečně cizím prvkem k tomu, aby bylo možné dovolávat se článku 43 ES.
- 43 Nizozemská vláda a Komise uplatňují v podstatně tytéž argumenty jako odpůrkyně v původním řízení.
- 44 Vláda Spojeného království rovněž uvádí, že řešení zvolené ve výše uvedeném rozsudku Terhoeve není na věc v původním řízení použitelné. Má za to, že na D. P. W. Hendrixe nelze nahlížet jako na pracovníka, který využil svého práva na volný pohyb, a kromě řešení zvoleného ve věci, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek Werner, poukazuje zejména na body 93 až 97 stanoviska

generálního advokáta Jacobse ve věci Hoever a Zachow (rozsudek ze dne 10. října 1996, C-245/94 a C-312/94, Recueil, s. I-4895). Podle generálního advokáta Jacobse se nařízení č. 1612/68 použije pouze na pracovníky, kteří jsou státními příslušníky jednoho členského státu, ale pracují v jiném členském státě. Proto vzhledem k situaci D. P. W. Hendrix není namístě jej považovat za pracovníka, který využil svého práva na volný pohyb a na kterého se mohou vztahovat ustanovení nařízení č. 1612/68.

Odpověď Soudního dvora

⁴⁵ Ve věci v původním řízení byl D. P. W. Hendrix zaměstnán od 1. února 1994 v prodejně s náradím v Nizozemsku. Dne 1. června 1999 se D. P. W. Hendrix odstěhoval do Belgie, přesto si však ponechal své zaměstnání v Nizozemsku, zprvu v téže prodejně, kde pobíral mzdu nižší, než je zákonná minimální mzda. K této mzdě byly vypláceny dávky poskytované na základě Wajong. Poté, co UWV rozhodnutím ze dne 28. června 1999 zastavila počínaje 1. červencem 1999 poskytování uvedených dávek a zaměstnavatel zamítl žádost o zvýšení mzdy, byl pracovní poměr ukončen. Nicméně od 5. července 1999 byl D. P. W. Hendrix zaměstnán v jiné prodejně s náradím, kde pobíral zákonnou minimální mzdu. V roce 2001 se D. P. W. Hendrix znovu usadil v Nizozemsku.

⁴⁶ Situace, která je základem sporu v původním řízení, je tedy situací osoby, která, ačkoli si ponechala zaměstnání ve svém státě původu, přenesla svoje bydliště do jiného členského státu a poté si našla jiné zaměstnání ve svém státě původu. Okolnost, že D. P. W. Hendrix poté, co se usadil v Belgii, nadále pracoval v Nizozemsku a změnil v témže státě zaměstnavatele, z něj činí migrujícího pracovníka, a proto po celou dobu, která je předmětem sporu v původním řízení, tj. od června 1999 do roku 2001, se na něj vztahuje právo Společenství, obzvláště pak ustanovení práva Společenství, která se týkají volného pohybu pracovníků (rozsudky ze dne 21. února 2006, Ritter-Coulais, C-152/03, Sb. rozh. s. I-1711, body 31 a 32, a ze dne 18. července 2007, Hartmann, C-212/05, Sb. rozh. s. I-6303, bod 17).

- 47 Na základě článku 7 nařízení č. 1612/68 migrující pracovník požívá stejné sociální výhody jako tuzemští pracovníci. Podle ustálené judikatury pojem „pracovník“ podle tohoto ustanovení zahrnuje příhraniční pracovníky, kteří se ho mohou dovolávat stejně jako jakýkoli jiný pracovník, na kterého se vztahuje toto ustanovení (viz v tomto smyslu rozsudky Meints, uvedený výše, bod 50; ze dne 8. června 1999, Meeusen, C-337/97, Recueil, s. I-3289, bod 21, a Hartmann, uvedený výše, bod 24).
- 48 Pokud jde o pojem „sociální výhoda“, na který odkazuje čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68, zahrnuje tento pojem všechny výhody, které, ať jsou spojeny, či nikoli s pracovní smlouvou, jsou obecně přiznávány tuzemským pracovníkům, zejména z důvodu jejich postavení pracovníků nebo pouze z důvodu jejich obvyklého bydliště na území daného státu, a jejich rozšíření na migrující pracovníky se proto jeví jako usnadnění jejich pohybu uvnitř Společenství (rozsudky ze dne 27. března 1985, Hoeckx, 249/83, Recueil, s. 973, bod 20, a ze dne 12. května 1998, Martínez Sala, C-85/96, Recueil, s. I-2691, bod 25).
- 49 Dávka poskytovaná na základě Wajong je výhodou, která je přiznávána pracovníkům, kteří z důvodu nemoci nebo postižení nejsou schopni vydělat totéž, co obvykle svojí prací vydělá zdravá osoba se stejnou úrovní vzdělání a zkušeností. Předkládající soud tedy má za to, že předmětná dávka je sociální výhodou ve smyslu čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68.
- 50 Soudní dvůr přitom rozhodl, že členský stát nemůže podmínit přiznání sociální výhody ve smyslu článku 7 tím, že příjemci výhody musí mít bydliště na státním území tohoto členského státu (výše uvedené rozsudky Meints, bod 51, a Meeusen, bod 21).

- 51 Je pravda, že dávka poskytovaná podle Wajong patří mezi zvláštní nepřispěvkové dávky uvedené v ustanoveních čl. 4 odst. 2a a článku 10a nařízení č. 1408/71, jejichž poskytování smí být v souladu s právem vyhrazeno osobám, které mají bydliště na území členského státu, jehož právní předpisy takovou dávku upravují, a že čl. 42 odst. 2 nařízení č. 1612/68 stanoví, že tímto nařízením „nejsou dotčena opatření přijatá v souladu s článkem 51 Smlouvy (nyní, po změně, článek 42 ES)“, což je případ koordinačního nařízení, jakým je nařízení č. 1408/71.
- 52 Nicméně Soudní dvůr ustáleně rozhoduje, že ustanovení nařízení č. 1408/71 přijatá na základě článku 42 ES musí být vykládána ve světle účelu tohoto článku, kterým je přispět k zavedení co možná nejúplnější svobody pohybu migrujících pracovníků (rozsudek ze dne 8. března 2001, Jauch, C-215/99, Recueil, s. I-1901, bod 20).
- 53 V tomto ohledu je čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1612/68 zvláštním výrazem pravidla rovného zacházení zakotveného v čl. 39 odst. 2 ES ve specifické oblasti poskytování sociálních výhod a musí být vykládán stejně jako toto posledně uvedené ustanovení (viz rozsudek ze dne 23. února 2006, Komise v. Španělsko, C-205/04, Sb. rozh. s. I-31, bod 15).
- 54 Z toho vyplývá, že podmínka bydliště, které je podřízeno přiznání dávky poskytované na základě Wajong, může být namítána vůči osobě, která se nachází v situaci, v jaké se nachází D. P. W. Hendrix, pouze tehdy, je-li objektivně odůvodněná a přiměřená sledovanému cíli.
- 55 Jak Soudní dvůr uvedl v bodě 33 výše uvedeného rozsudku Kersbergen-Lap a Dams-Schipper, dávka poskytovaná na základě Wajong je přitom úzce spjata se sociálně-hospodářskou situací dotčeného členského státu, jelikož se odvozuje od minimální

mzdy a životní úrovně v Nizozemsku. Navíc tato dávka patří mezi zvláštní nepřispěvkové dávky uvedené v čl. 4 odst. 2a a článku 10a nařízení č. 1408/71, které osoby, na něž se toto nařízení použije, pobírají výhradně na území členského státu, v němž mají bydliště, a v souladu s právními předpisy tohoto státu. Z toho vyplývá, že podmínka bydliště jako taková, stanovená vnitrostátní právní úpravou, je objektivně odůvodněná.

56 Je však třeba, aby uplatněním uvedené podmínky nebylo zasaženo do práv, které plynou osobě nacházející se v situaci D. P. W. Hendrix z volného pohybu pracovníků, natolik, že budou překročeny meze toho, co vyžaduje uskutečnění legitimního cíle sledovaného vnitrostátním zákonem.

57 Z tohoto úhlu pohledu je třeba uvést, že vnitrostátní právní úprava, jak bylo uvedeno v bodě 15 tohoto rozsudku, výslovně stanoví, že výjimka z podmínky bydliště je přípustná, pokud by tato podmínka vedla k „nepřiměřené tvrdosti“. Podle ustálené judikatury je na vnitrostátních soudech, aby vnitrostátní právo vykládaly v co největším možném rozsahu tak, aby bylo slučitelné s požadavky práva Společenství (rozsudky ze dne 13. listopadu 1990, *Marleasing*, C-106/89, Recueil, s. I-4135, bod 8, a ze dne 5. října 2004, *Pfeiffer a další*, C-397/01 až C-403/01, Sb. rozh. s. I-8835, bod 113). Předkládající soudce se tedy musí ujistit, že za okolností dotčené věci požadavek splnění podmínky bydliště na státním území nevede k takovéto tvrdosti s přihlédnutím k tomu, že D. P. W. Hendrix využil svého práva na volný pohyb pracovníků a že si zachoval své hospodářské a sociální vazby k Nizozemsku.

58 Vzhledem k výše uvedenému je tedy třeba předkládajícímu soudu odpovědět tak, že článek 39 ES a článek 7 nařízení č. 1612/68 musejí být vykládány tak, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, kterou se provádí čl. 4 odst. 2a a článek 10a nařízení č. 1408/71 a která stanoví, že zvláštní nepřispěvková dávka uvedená v příloze IIa tohoto posledně uvedeného nařízení může být přiznána pouze osobám s bydlištěm na státním území. Avšak uplatňováním této právní úpravy nesmí být zasaženo do

práv osoby nacházející se v situaci navrhovatele v původním řízení natolik, že budou překročeny meze toho, co vyžaduje uskutečnění legitimního cíle sledovaného vnitrostátním zákonem. Je na vnitrostátním soudu, který je povinen vykládat vnitrostátní právo v co největším možném rozsahu tak, aby bylo slučitelné s právem Společenství, aby zohlednil zejména skutečnost, že dotčený pracovník si zachoval veškeré své hospodářské a sociální vazby v členském státě původu.

Ke čtvrté otázce

- 59 V rámci této otázky se předkládající soud táže, zda pravidla vztahující se zejména k evropskému občanství mohou zpochybnit pravidlo, podle kterého se zvláštní nepřispěvková dávka, jako je dávka upravená ve Wajong, nepřenáší do zahraničí.
- 60 Jak bylo uvedeno v rámci odpovědi na předchozí otázky, státní příslušník členského státu v situaci D. P. W. Hendrixe spadá do působnosti ustanovení Smlouvy o volném pohybu pracovníků.
- 61 Podle ustálené judikatury článek 18 ES, který obecným způsobem stanoví právo všech občanů Unie svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, nachází zvláštní vyjádření v článku 39 ES, pokud jde o volný pohyb pracovníků (viz rozsudky ze dne 26. listopadu 2002, Oteiza Olazabal, C-100/01, Recueil, s. I-10981, bod 26, a ze dne 26. dubna 2007, Alevizos, C-392/05, Sb. rozh. s. I-3505, bod 66).

- 62 Vzhledem k tomu, že věc v původním řízení spadá pod článek 39 ES, není tedy nezbytné vyjadřovat se k výkladu článku 18 ES (viz výše uvedené rozsudky Oteiza Olazabal, bod 26, a Alevizos, bod 80) a odpovídat na čtvrtou otázku.

K nákladům řízení

- 63 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

- 1) Taková dávka, jakou je dávka poskytovaná na základě zákona o dávkách při nezpůsobilosti k práci pro mladé zdravotně postižené (Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten) ze dne 24. dubna 1997, musí být považována za zvláštní nepřispěvkovou dávku ve smyslu čl. 4 odst. 2a nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systémů sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby, osoby samostatně výdělečně činné a jejich rodinné příslušníky pohybující se v rámci Společenství, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením Rady (ES) č. 118/97 ze dne 2. prosince 1996, ve znění nařízení Rady (ES) č. 1223/98 ze dne 4. června 1998, takže se na osoby, které jsou v situaci navrhovatele v původním řízení, použije pouze koordinační pravidlo stanovené v článku 10a tohoto nařízení a výplata této dávky může být oprávněně vyhrazena pouze osobám, které mají bydliště na území**

členského státu, jenž uvedenou dávku poskytuje. Okolnost, že příjemce původně pobíral dávku pro mladé postižené osoby, která byla přenositelná do zahraničí, nemá vliv na použití uvedených ustanovení.

- 2) Článek 39 ES a článek 7 nařízení Rady (EHS) č. 1612/68 ze dne 15. října 1968 o volném pohybu pracovníků uvnitř Společenství musejí být vykládány tak, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, kterou se provádí čl. 4 odst. 2a a článek 10a nařízení č. 1408/71, ve znění pozměněném a aktualizovaném nařízením č. 118/97, ve znění nařízení č. 1223/98, a která stanoví, že zvláštní nepříspěvková dávka uvedená v příloze IIa tohoto posledně uvedeného nařízení může být přiznána pouze osobám s bydlištěm na státním území. Avšak uplatňováním této právní úpravy nesmí být zasaženo do práv osoby nacházející se v situaci navrhovatele v původním řízení natolik, že budou překročeny meze toho, co vyžaduje uskutečnění legitimního cíle sledovaného vnitrostátním zákonem. Je na vnitrostátním soudu, který je povinen vykládat vnitrostátní právo v co největším možném rozsahu tak, aby bylo slučitelné s právem Společenství, aby zohlednil zejména skutečnost, že dotčený pracovník si zachoval veškeré své hospodářské a sociální vazby v členském státě původu.

Podpisy.